

تاریخ نشر

و تعمیم

قرآن کریم

درین بخش چگو نسکی نفوذ و تعمیم
خارق العاده قرآن کریم را در افریقا،
اروپا و سایر نقاط دنیا ملاحظه می کنید.

بخش (۲)

نخستین نسخه های قرآن مجید در زمان عبدالملک به افریقا منتشر شده
و هم درینوقت بود که بربرها در تحت قیادت (کسا منه) ملکه جسورشان
خواستند با مسلمین مقابله نمایند اما بیک شکست قطعی مواجه گردیده
ازیک طرف غلبه مسلمانان را کردن نهادند و از جانبی به قرآن پاک تسلیم
شدند. نصیحت تاریخ اعتراف می کند که بربرها مخصوصاً از مشاهده
صفات خجسته و فضیلت علوی مسلمین اسلام آوردند.

بنابراین جهت توسعه و تعمیم اسلام در میان بربرها فقها و علما از مرکز
اسلامی اعزام شدند و در سبایه تبلیغات دینی ایشان و اظهار آمادگی طوائف
بربری بود که طارق ابن زیاد در سنه ۹۲ هـ ق آبنگ فتح اسپانیا کرد.
باین ترتیب قرآن در مملکت بوبرها، سودان و سایر کشورهای زنگ
تعمیم یافته و انوار الهی بر همه گان سواحل شمالی دریای (نیجر)
تابیده و ازین به بعد شهرهای افریقا مراکز علم و فضل و مخصوصاً شهر
(طومبوکتو) مهد معارف اسلامی بشمار میرفت.

ابن بطوطه که در قرن ۱۵ میلادی این حوالی را سیاحت کرده است،
درباره مسلمانهای زنگ چنین می نویسد:

« این مسلمین نماز خود را بوقت آن اداء کرده، روزه می گیرند و قرآن
را تلاوت می نمایند. »

قرآن، از سودان تا حوالی منتهای غربی کشور و سپس از يك طرف به
حیستان و از جانب دیگر تا قلب افریقا نفوذ کرده بود .

« از اینجا مساعی در راه نشر اسلام بدو مورا جدا شده یکی بطرف شمال
شرق و دیگری باستقامت غرب جریبان یافته است (۱) »

و از آن سامان پرتو آئین مقدس و معارف اسلام سرتاسر افریقا را تنویر
و شاداب نموده است .

قرآن در اروپا :

قرآن کریم، در زمان (ولید) جانشین عبدالملک اموی به اروپا نشست
کرده است . هنگامی که شمال افریقا منجانب مسلمان مفتوح شده و درین
قاره بزرگ اخلاق عالی، رفاهیت عدالت و انقیاد حکمفرما گردید. موسی
بن نصیر حاکم افریقا در آن حوالی با افتتاح مدارس، صنعتگاه ها و دادن
انکشاف به تجارت و صنایع و تعمیم قرآن خدمات بزرگ و فراموش ناشدنی
انجام داد .

در همین آوان هسپانیا مورد هجوم اشقیای غوط قرار گرفته و جمع
کثیرتری از فراریان آن کشور بدیلمایه موسی بن نصیر متصل شدند
موسی برای دفع غارتها (غوط) ها به این خلیفه (ولید) طارق را جانب
هسپانیا اعزام کرد و طارق قبکه تا امروز نام او بر سر زبا نهاست از فراز
جبل الطارق قرآن و دین مبارک اسلام را به اروپا وارد نمود. در واقع قرآن
از همین نقطه به سید و نیا، کار مورن، مالاگا، غرناطه، قرطبه و سایر نقاط
غرب نفوذ کرد. موسی بن نصیر پس از فتح شهر های سرریل، ما درید
و نو لادو قرآن را تا جبال پیرنه پیش برده و فرا نسه را به آن آشنا ساخت
و اگر خلیفه (ولید) این فدائیان اسلام را از میان دین حرب جلب نمیکرد
امروز اکثریت باشندگان اروپا به آئین مقدس اسلام مشرف می بودند .
قرآن و سایر آثار اسلامی به نصیر انبهای هسپانیا آنگذر تا نیر بخشیده
بود که شوق و تمایل زیادی نسبت بمطالعه قرآن و تدقین دین اسلام نشان دادند .

(۱) تاریخ انتشار اسلام اثر سرتو ماس آرنولد

پیشوایان مذهبی ایشان علائق آنوقتۀ نصرانیهای اسپانیا را از نقطه نظر خویش چنین تعبیر می کنند: «جوانهای ما به ادبیات اسلام و آثار بدیع آن چنان ابتلا نشان میدهند که اکثریت مردم را گمراه ساخته اند.» و باز رجال روحانی که ازین دلچسپی و محبت جوانان خویش به ادبیات اسلام متأثر شده اند، میگویند: «از بس نصرانیهای خوانندۀ آثار اسلامی و ادبیات عرب زیاد شده اند نزدیکست به اجتماع دیگری منسوب گردند.» نویسندگان خیلی متعصب از قبیل (آلور) نیز نتوانسته اند از نوشتن سطور آئی مبنی بر اعتراف به بلاغت و فصاحت قرآن خود داری نمایند: «همینکه نصرانیها این کتاب را خواندند فوراً به آن تسلیم شدند» و از همین جا تأییری که قرآن بر نصرانیها افکنده است معلوم میگردد.

در ۱۶۱ میلادی که در حدود نقره یا ده میلیون مسلمان از اسپانیا طرد شدند، بیشتر در راه تعمیم قرآن و آئین اسلام مفید واقع شد زیرا این میلما نهیای تبعید شده در حالیکه عربک نسخه از قرآن با خود داشتند به نقاط مختلف دنیا پراکنده شدند که در نتیجه قرآن بهالسنه مختلف غرب ترجمه شده و به ممالک مختلفه اجرای نفوذ کرد. مع مافیه قرآن در قرن ۱۱ میلادی به فرانسه داخل و در قرن ۱۲ میلادی به ایتالیا و در قرن ۱۳ میلادی وارد ایطالیا و در قرن ۱۴ میلادی به آلمان نفوذ کرده است. در صفحات شرقی اروپا و سیاه انتمشاز قرآن مجید تر کها می باشند.

قرآن در آسیا :

فجایعی که در زمان استیلای مغولها و تاتارهای بت پرست در ممالک اسلامی و مخصوصاً در قلب آسیا واقع شده فرا موش ناشدنی است. چه در آن وقت مغولها سمرقند و بلخ را آتش زده بغداد را تخریب، جوامع بخارا را تا آخر از بین برده و نسخه های قرآن کریم را نابود و بالاخره برای امجای قطعی معارف اسلامی هرچه از دست شان می آید صرفه و دریغ نموده اند. علما نیکه زندگانی خود را وقت تبلیغ و نشر

مجله آریانا • بنیاد آلاء احمد ر محمد اعظم ن در جمنی ه بنو و سه یو ۱۸۰۰ ۱۸۰۰ هجری قمری

اسلام کرده‌اند و درین مما لك هو' چه شده با استیلای وحشت آور مغول
 موجود بودند، از هر وسیله استفاده کرده و با اعجاز قرآن دشمنان دین را
 مقهور و مغلوب نموده بدین اسلام مشرف می ساختند . بالنتیجه در قرن ۱۳
 میلادی حکمدار ایران قرغیزخان مغولی، آنها را وسپهر او رد خان بحضور
 بر که خان اسلام را قبول نمودند و در همین وقت بود که فرستاد گان شاه
 مصر سلطان رکن الدین از دیدن مؤذنین و امام در نزد بر که خان و قرآن
 خواندن پسران او متعجب شدند .

تکو دار پسر هلاکو بعد از قبول دین نصرانی آن را ترك و به اسلام
 گراییده و عده زیادی از فاتحان را به اسلام ارشاد نموده است . چنانچه
 تکو دار در مکتوبی که سلطان مصر نوشته بود چنین جواب میدهد :

« من در جوانی به عنایت و هدایت خداوندی به وحدانیت او و برحق
 بودن رسالت حضرت رسول کریم (ص) ایمان آورده، به صداقت قول ایشان
 و احترام به اولیا باور کردم . طبعاً خدا (ج) دروازه دل کسانی را که می
 خواهد مشرف به اسلام شوند، باز می کند . »

تکو دار توسط یک نفر باغی بقتل رسید و با این سورت پیشرفت آئین اسلام متوقف
 شده بود اما در همین اوقات شاه (غازان) که پیر و کیش بودا بود به اسلام
 مشرف گردیده و اسلام بار دیگر با افتخار و عظمت بیشتری به نشر و توسعه
 آغاز و مغولهای باشنده ایران را تحت الشماع قرار داد .

دیگر در آسیای وسطی (برق) که یکی از اولاده (چغتای خان) است
 در ۱۲۶۶ میلادی اسلام را قبول کرده و بنام سلطان غیاث الدین اشتهار یافت
 مگر که سلطان غیاث الدین بار دیگر ز مینه را جهت بت پرست شدن مغولها
 مساعد ساخت اما در همین اوقات (تغلق تیمور) سلطان ک شفر بدین اسلام
 مشرف گردید . اگر چه تغلق تیمور در ادواتل به انشاء آئین خویش جرئت
 نمی نمود ولی در اواخر آنرا اعلام و بدست یاری سپهر اردو اشرافی که از نیز اخیراً
 اسلام را پذیرفته برد باعش دشمنی زیادی در تبلیغ بشر اسلام کوشیده اند

قبایل اوزبک اضافه بنام او تسمیه شد و این قوم قرآن را رهبر دینی خود اتخاذ کردند اوزبک خان یکی از امرای محلی اوزبک بنام خدمت به اسلام قصد تسخیر روسیه نمود ولی او نیز چون مسلمانان بلغار که صدسال قبل باین مقصد اقدام نموده بودند ، به بفتح روسیه و مشرف ساختن ملت آن به اسلام توفیق نیافت .

بلغارها بهمت تجاری که به صفحات شمال (مراد شمال ترکیه است) کار می کردند ، اسلام را دریافتند و قرار معلوم این تجارها در سال ۹۲۱ میلادی بروسیه نیز وارد شد ، اندزیرا در همان اوقات (مقتدر بالله) برای تعلیم و تلقین دین جهت مسلمان های داخله روسیه سفیری به آن سامان فرستاده بود .

در زمان مقتدر بالله حکمدار بلغار و خاندان او بدین اسلام مفتخر و برای فرا گرفتن احکام دینی فرستادن مرشدین را اتفاقاً نمانده بود . ازین جهت (احمد بن فضلان) نزد بلغاریها فرستاده شد و مشاور الیادر گذارش نامه سفر خود

چنین یاد داشت می کنند :
 « در ۱۲ محرم سنه ۳۱۰ هجری روز یکشنبه بجل مقدود رسیدیم ، تاریقتی که درین کشور بسر بردیم ، ^{روشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی} ^{کتابخانه جامع علوم انسانی} با خوشگویی از ما استقبال نمود ، توضیحات ما را در اطراف احکام و مبادیات قرآنی بدقت ، فرا می گرفتند »
 بساین حساب تاریخ نفوذ قرآن کریم را در بلغار میتوان ۳۱۰ هجری تثبیت نمود .

در ۱۷۷۳ قرآن کریم از روسیه هم به کریمیا و هم به قراغزستان نشئت کرد زیرا در ۱۷۷۷ قرآن به تفسیر آن در ۴ جلد در روسیه ترجمه و طبع شده بود اگرچه مقصود کتابخانه ای دوم از طبع و نشر این ترجمه و تفسیر قرآن ظاهراً نصر اینها ولی باطناً پیشیمان ساختن یکمده تاتارها از قبول اسلام بود ، خوشبختانه خلاف توقع او نتیجه داده نداشتند این کتاب مقدس موجب ندامت تاتارها نشد

بلکه بکثرت زیاد نصراينها را نيز مجذب و بر و بده خود ساخته مشرف به آئين اسلام نمود .

قرآن در سائر نقاط دنيا :

اينکه قرآن به چه صورتي در سائر نقاط دنيا نشأت برد ، مسئله قابل دقت و مهمی است .

مع مافيه توضيحاتی را که ما برای تامین مقصد تا کنون داده ایم ، کافی بنظر می رسد و فقط اينرا علاوه میکنيم که نه تنها مسلمين بلکه خود کفار و علی الرغم تعصباتشان در نشر انوار قرآنی خدمات بزرگی انجام داده اند که خواننده گان بسیار عزيز و محترم آریانا اگر طالب مملوهمات مفصل تری درین زمینه باشند به کتاب تاریخ انتشار اسلام اثر آرنولد ، مراجعه فرمایند زیرا چگونگی نشر اسلام در سائر نقاط دنيا مفصلاً درج شده است . « انتهي »

ترجمه : محمد شفيع رهگذر

پرويشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

کار

درد هر هر آنچه جلوه دارد بنظر
پس کار کنید تا که ممکن گردد
بی شبهه بود نتیجه کار بشر
چیزی که محال گفته اندش اکثر
« خلیل »